

כתיבה: אביעד שלמה מוריה
עריכה: הרבנית שרון רימון

מזמור המנורה

דף לימוד על תהלים ס"ד - ס"ח - שבוע מס' 126

תוכן הפרקים שנלמדו השבוע

מזמור ס"ד - בקשה להצלה מרשעים, המרמים ופוגעים בתמימים

מזמור ס"ה - תהילה לה' על הבריאה והמשך ההשגחה עליה

מזמור ס"ו - קריאה להלל את ה' על השפעת טובו על בני האדם

מזמור ס"ז - ברכת ה' לאדם ולעולם כולו

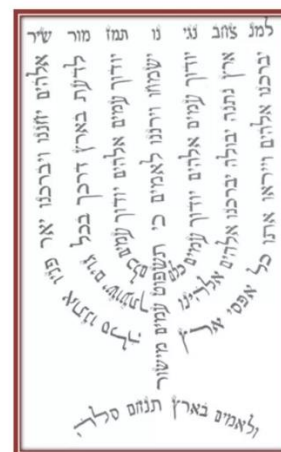
מזמור ס"ח - הודיה לה' על הנהגתו את ישראל לאורך ההיסטוריה

מזמור ס"ז

מזמור ס"ז, אותו לומדים השבוע, מוכר לנו מסדר התפילה במקומות רבים, ובמיוחד בסידור המנורה בו הוא מופיע בבתי הכנסת ובסידורים שונים:

לְמַנְצַח בְּנִגְיֹת מְזֻמָּר שִׁיר:
 אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וּבְרַכְנוּ יָאֵר פָּנָיו אֲתָנוּ סְלָה:
 לְדַעַת בְּאֶרֶץ זָרָכָךְ בְּכָל־גּוֹיִם יִשׁוּעַתְךָ:
 יוֹדוּךָ עַמִּים וְאֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ס:
 יִשְׁמְחוּ וּיְרַנְּנוּ לְאֲמִים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וְלְאֲמִים וּבְאֶרֶץ תִּנְחַם סְלָה:
 יוֹדוּךָ עַמִּים וְאֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ס:
 אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ:
 יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּרְאוּ אֶת־כָּל־אֲפָסֵי־אֶרֶץ:

כפי שניתן לראות, מבנהו של המזמור (ללא כותרתו) מזכיר את צורת המנורה: פסוק אמצעי ארוך, המזכיר את רגלה האמצעית והארוכה, ומצדדיו עוד ששה פסוקים - שלושה מכל צד - באורכים דומים (החיצוניים קצת ארוכים יותר. בסדר הזה: 7,6,6,11,6,6,7).

ייחודו של המזמור מודגש אף יותר בשל ההופעות הרבות של המספר 7. חוץ ממספר קני 'המנורה' שלו - גם מספר המילים במזמור כולו הוא 49 (=7X7) וכך גם מספר האותיות בפסוק המרכזי שלו. משום כך נהגו המקובלים לומר מזמור זה לאחר ספירת העומר, בה סופרים שבע שבועות - 49 יום. נוסף על כך, מזמור ס"ז הוא המזמור השביעי בעשור השביעי של המזמורים.

קני המנורה של המזמור מקבילים זה לזה בתוכנם:

- שני הפסוקים החיצוניים בכל צד מקבילים זה לזה, כאשר החיצוניים יותר עוסקים בברכת ה' לעמים, והפנימיים עוסקים בארץ.
- הזוג הראשון: אֱלֹהִים יַחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יְאֹר פָּנֵינוּ אֲתָנוּ סֵלָה: לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָכְךָ בְּכָל־גּוֹיִם יִשְׁוֹעַתְךָ. - פותח בלשון הלקוחה מברכת כהנים: יברך, יחון ויאר פניו; וממשיך בהודעת שם ה' בכל הארץ. עובדה זו מכניסה אותו להקשר של ברכה רוחנית דווקא, ואולי אף כברכה המכוונת דוקא לעם ישראל - אלוהים משרה שכנתו על ישראל, מברכם ומאיר להם פנים, במטרה לגלות בעולם את דרכיו ואת כחו כמושיע.
- הזוג השני: אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּדְאוּ אֹתוֹ כָּל־אֲפְסֵי־אֶרֶץ: מזכיר דווקא את ברכת הארץ ואת היבול והברכה הגשמית המגיעים ממנו. ברכה זו היא כפולה - אחת ברכה המכוונת לישראל "יברכנו אלוהים אלוהינו", ושניה כללית יותר - "יברכנו אלוהים" - המביאה את העמים ליראת ה'.
- הפסוק השלישי מכל צד, הוא אותו הפסוק בדיוק, המשמש כמעין פזמון של המזמור: יוֹדוּךָ עַמִּים וְאֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־עַם. בשני הצדדים מביאה הברכה לכך שהעמים 'מודים' לאלוהים. עם זאת, ניתן להבחין שבפעם הראשונה, בהקשר של הברכה הרוחנית והודעת שם ה' בעולם, מתפרשת ההודאה כהכרה בסיסית באלוהים, מלשון וידוי. לעומת זאת, בפעם השנייה, נראה כי מדובר בהודיה של הכרת הטוב - תודה על ברכתו ועל משפטו.
- הפסוק האמצעי מציג את המציאות השלמה, בה משפט הצדק האלוהי מתגלה בעולם לעיני כל העמים והם שמחים בו ומכירים בטובו. באופן זה שם ה' מתפרסם בשני מוקדי הברכה - גם בלאומים, וגם בארץ: וְשָׂמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וְלְאֻמִּים וּבְאֶרֶץ תִּנְחַם סֵלָה.

רעיון זה - הכרה לאומית באלוהים, יחד עם גילוי דרכו ומשפטו בארץ - הוא המוקד של המזמור, אליו נלווים שני צדדיו - מצד אחד הברכה הרוחנית ודרכי ה' המוסריות, ומצד שני הברכה הגשמית שתבוא על כל הארץ בעקבות הברכה הרוחנית. זהו גם תפקידו של המקדש, אותו מסמלת המנורה - להיות מקור השפעה של האור האלוהי, ומוקד של שפע גשמי, סביבו יתכנסו כל העמים לעבוד את ה'.

קישורים

[מזמור ס"ד - שיעור קצר מאת הרב ד"ר בני לאו: איך מתמודדים עם חברה מורעלת?](#)

[מזמור ס"ה - שיעור קצר מאת הרב אלקנה שרלו על ירידת הגשמים כברכת שמים.](#)

[מזמור ס"ו - שיעור מאת חנן פורת ז"ל על תפקידה המהותי של הצרה.](#)

[מזמור ס"ז ומזמור ס"ח - שיעור מאת הרב פרופ' יהודה ברנדס על מדרשי התורה בספר תהלים.](#)